

A bírálóbizottság értékelése

Kappanyos András értekezése feltárja és értelmezi a műfordításelmélet és -kritika azon összefüggéseit, amelyek az ún. kulturális fordítástudomány szükségességéről tesznek tanúbizonyságot. Célkitűzését nem csupán egy elméleti rendszer kidolgozásának igénye határozza meg, hanem a sok esetben kifejezetten gyakorlati (műfordítói illetve fordításkritikai) tapasztalok értelmezésének igénye, és e tapasztalatok az értekezésben is hitelesen bemutatott sokfélesége. Kappanyos fő tézise, hogy a fordítástudományban kulturális fordulat következett be. A még igen töredékesen létező kulturális fordítástudomány Kappanyos értelmezése szerint úgy tekint a lefordított és lefordítandó szövegekre, mint kulturális mintázatok hordozóira. Programnyilatkozatként is értelmezhető megfogalmazása szerint a fordítás feladata a kulturális fordítástudomány összefüggésében az, hogy ezeket a mintázatokat átsegítse a nyelvi határokon. Kappanyos, aki két évtizede foglalkozik az itt bemutatott témával, szintézisét nyújtja a műfordítás-elmélet releváns kérdéseiről, dilemmáiról és megoldási lehetőségeiről kialakított álláspontjának, melyet a szakirodalom alapos ismeretében formál meg és remek esettanulmányokkal támaszt alá. Jelentős munkáról van szó, mellyel, épp jelentős mivoltánál fogva, érdemes vitatkozni is.

Kritikai megjegyzések: Arra a kockázatra kell figyelmeztetnünk a szerzőt, hogy a disszertáció intencióval kapcsolatos előfeltevései, az, hogy a forrásszöveget kulturálisan zártabbnak tekinti, adott esetben elfedhetik azt a lehetőséget, hogy sokszor éppen a fordításban tárulkoznak fel az eredetinek tulajdonított intenció határai vagy lefordíthatatlansága.

Az is határt jelent, hogy amerikai példákra kevésbé terjed ki a szerző figyelme – a dolgozat címében jelezni kellett volna a fókuszunk ilyenfajta behatároltságát.

Megfontolandó lenne, hogy a dolgozat alcímében szerepeljen az értekezés leggyakrabban használt műszava, a paranomázia, hiszen ez a terminus utal legerőteljesebben és legdrámaibban a fordítói aktus reménytelenségére, kreatív székszezésére, és eköré rendeződik a dolgozat érvelési struktúrája is.

A kultúra transzferének vizsgálatakor figyelemmel kell lenni a célkultúra ikonikus ábrázolataira is, a képi állományra és fogalmi szótárra is, nem csak a nyelvre.

Összefoglalásul: Kappanyos András értekezése magyar kontextusban úttörő munka, jelentős eredeti tudományos eredménnyel gyarapítja a tudomány szakot. Javasoljuk, hogy az itt elhangzottak figyelembe vételével a szerző az értekezést könyv formájában is jelentesse meg. A bizottság javasolja az akadémiai doktori cím odaítélését.